

Piaget

Zaila da, zinetan, Piaget bezalako ikertzaile baten nortasuna eta lana bost lerrotan laburtzea. Are gehiago, ikertzaile hori «XX. mendeko psikologorik handiena» izan dela esaten badizute. Hori Paul Fraisse psikologoak esan zuen orain lau urte, Piaget-i, larogei urte betezen zituela eta, egin zioten omenaldian. Ulertzekoa da giro horretan horrelako zerbait esatea. Batez ere kontu eginik omen-*duak larogei* urte betetzen zituela. Baina, gizona hil ondoren, bazter guztietan gauza bera (Piaget «XX. mendeko psikologorik handiena») irakurtzeak amorrua ematen dizu. Eta ez dauka batek ezer Piaget-en kontra. Baina, tira, seriotasun piska bat, mesedez. Dena dela, azkena izango naiz ni, Piaget-i, bai psikologian eta bai beste hainbat zientzi alorretan izan duen garrantzia kentzen. Eztabaidagarriak badira ere —eta eztabaidatuak ere bai— haren teoriak, ez dago zalantzarik emankorrak direla, besterik ez bada, hainbat eta hainbat ikerketa bultzatu dutelako.

Hemen ematen zaidan espazioan, deus gutxi esan nezake Piaget-en mailako zientzigizon bati buruz. Ea norbait animatzen den gizon honek merezi duen azterketa sakon eta luzea egitera. Euskaraz, noski.

Eta lehenbizi esan dezagun zerbait Piaget gizonaz.

Piaget pertsona

Egun hauetan gizon honi buruz irakurri ditudan lan guztietan esaten da, batek bakarrik ere huts egin gabe —eta kontu egin ez direla denak orain bertan idatziak—, bereziki goiztarra izan zela Piaget: hamaika urte zituela argitaratu omen zuen bere lehenengo lana. Mirari-haurra? Berdin da. Garrantzia, gero egin duen lanak du, eta ez haurtzaroko artikulu horrek. Dena dela, haurtzaroak era berezian erakartzen zuela argi adierazi zuen norbaiti esan zion honetan: «Azkeneraino haurra izaten jarraitzea da nire ideala». Izan ere, haurtzaroa zen Piaget-entzat bizitzako aldirik kreatzaileena.

Piaget-engan harritzen duena lanerako zuen gaitasuna da. Berrogeitamar bat liburu eta ehundaka artikulu utzi dizkigu. Nola zen posible hainbeste idaztea galdetu zioten batetan, honela erantzun zuen: «Piaget irakurri beharrik ez daukadanez, nahikoa denbora gelditzen zait idazteko». Beste behin, oso antsiasua zela aitortu

zuen, eta lanak bakarrik lasaitzen zuela. Bestalde, ez omen zuten batere kezkatzen gizarte-bizitzak ezartzen dituen obligazioetxoek. Adibidez, oso jende gutxi izan omen du Piaget-en karta bat hartzeko zortea.

Ikasgelan, gehiago ematen omen zuen bere lana bukatu ondoren berrikerlan aritzeko gogoak jotako baratzaina, benetako irakaslea baino. Xaloki, baina esaten zuenaz ziur zegoenak bezala hitzegiten omen zuen (beti omenka ari behar!) bere experimentu eta lanei buruz. Nekez aipatzen zuen beste inoren teoriarik, eta hori, diotenez, ez harrokeriaz, zintzotasunak eraginda baizik. Ez omen zen inoiz makurtu, oso ongi ezagutzen ez zuen gai batez jendaurrean hitzegitera.

Piaget ikertzailea

Piaget-en lanek, azaleko lehen begiratu batetan, bere bokazioa oso garbi ikusten ez zuen ikertzaile baten aurrean zaudela pentsarazten dizute. Zer nahi izan zuen izan Piaget-ek: biologoa?, filosofoa?, logikoa?, haurraren psikologoa?

Galdera horrek ez luke zentzurik izango Piaget-entzat. Piaget-en ikerlan guztiak galdera edo kezka nagusi baten inguruan antolatzen dira, kezka epistemologikoaren inguruan, hain zuzen. Problema epistemologikoek gidatzen dute Piaget-en lan guztia, eta hor aurkitu behar da, itxuraz hain eremu desberdinak ukitzen dituzten haren lanen batasun sakona. «Baliozko ezagutzen erakuntzaren azterketa» bezala definitu zuen epistemologia. Problema epistemologikoa dago haren biologo-lanen azpian: ezagutzen tresna eta iturria den adimena adaptazioa da, eta adaptazioa problema biologikoa da, organismoen eta hauen ingurunearen arteko harremanen problema, hain zuzen. Epistemologian, subjektu ezagutzailearen eta ezagutzeko objektuaren arteko adaptazioa da arazoa. Lan psikologikoei dagokienez: subjektuaren eta objektuaren arteko elkarrekintzen problema epistemologikoak, adimenaren ihardueren eta beraren funtzionamenduaren segidako mailen deskribapena eskatzen du. Piaget, batez ere haurraren psikologo bezala izan zen ospatsua (nahiz eta psikologia, epistemologia praktikatzeko bide bat baizik ez izan harentzat). Urte asko eskaini zizkion adimenaren garapenaren azterketari. Adimenaren garapenean (desarrolloan) hiru alderdi hauek dira funtsezkoenak: 1) haurraren ezagutzak beraren gorputzaren ezaugarri eta aktibitateetan oinarrituta egotetik, ezagutzak objektibotzera eta erlatibizatzerara pasatzea; 2) itzulgarritasunaren agerketa, lehenbizi ekintzetan eta ondoren pentsamendu mailan; 3) eboluzio hau, haur guztien gan ordena berari jarraitzen zaizkion estadio edo mailatan ematen da. Hasieran ezagutza erabat praktikoa da. Objektuak erabiliz ikasten du haurrak beroriek ezagutzen. Ezagutza ez datorkio organismo pasibo bati, jaiotzatik bertatik subjektuaren aktibitatea da. Baina aldi berean elkarrekintza da: objektu desberdinak asimilatu ahal izateko, objektuaren ezaugarrietara egokitu behar du subjektuak.

Ikerketa psikogenetikoek, bere epistemologiako bi teoria osagarriak bermatzeko balio izan diote Piaget-i.

1) Ezagutza-tresnak hobetu, *haurrak berak* egiten duen erakuntza bati esker hobetzen dira, bere ingurunearekiko harremanen barruan egiten duen erakuntza mentalari esker, hain zuzen. Ondorio pedagogikoa: subjektuak ezin du ikasi, ez baditu eraiki, helerazi nahi zaizkion ezagutzak asimilatzeke era emango dioten eskemak.

2) Adimenaren erakuntza orekatze-prozesu bat izango litza-teke, tartean ezagutu nahi duen subjektua eta honen mementuko ezagutza-tresnetara: makurtzen ez diren ezagutza-objektuak daudelarik. Une bakoitzean, egoera berriek hautsi egiten dute aurrez lorturiko subjektuaren eta objektuen arteko oreka, eta adaptazio berria eskatzen dute. ■ *Pello Huizi*.

Idazle berrien bila

Makina bat aldiz aldarrikatu dugu idazle berrien erreleboaren premia. Euskal idazleen artean aurpegi berriak behar dira. Nekez baizik ez dira ikusten. Idazle berrien premia hau aipatzen soilarekin ikastoletara, unibertsitatara zuzendu ohi ditugu begiak, idazle berriren bat non ikusiko. Idazle berria eta idazle gaztea bat bailiran ikusten ditugu.

Eta idazle bila zaharragotara joko bagenu? Zergatik ez berrogei urterekin idazten hasi, edo hirurogeirekin? Edozeinen baitan liteke idazleren bat lotan. Iratzartzea behar. Eta batez ere beste batzuegan pentsatzen dut, hots, gaztetan (giroak lagunduta edo) idazten zuten eta gerora erabat abandonatu duten horiengan. Ez da sekula beranduegi.

J. B. Etxeberri euskal idazlearen kasuak pentsabidetan jarri nau. Irailaren 25eko Herria astekarian, bere obraz mintzo delarik, aitormen hau egiten du ipar idazle honek: «Hiruetan hogoi urtetara hurbildua nintzan hasi nintzalarik funtsez euskaraz izkiriartzen». Ia hirurogei urterekin hasi eta zazpi liburu argitaratu. Ez dago batere gaizki.

J. B. Etxeberri gehiago ere badagoke gure artean. P. Lafitte bezalako gehiago behar, hitz bihotz-pizgarritz jendea idaztera bultzatzeko. ■ *Joan Altzibar*.

Histori saileko berrikuntza (UEU)

Jasoak ditugu UEUko Histori Sailaren arduradun berriak bidali dizkigun albisteak. Uste dugunez, indarberrituxea den sail honetako asmoak benetan jakingarriak dira.